

УРОК № 33

Тема: Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівників.

Мета: (формування компетентностей): *предметні:* поглиблення та закріплення знань і умінь з теми уроку; *ключові:* уміння встановлювати взаємозв'язки в мові; *інформаційні:* уміння уточнювати інформацію; *комунікативні:* формування навичок дотримуватись нормативності в мовленні; *загальнокультурні:* розвиток інтересу до навколишнього світу.

Тип уроку: закріплення і поглиблення знань, умінь і навичок.

Обладнання: дидактичний матеріал.

Матеріали до уроку

- Складіть конспект на тему «Система відмінкових парадигм числівника».

Числівники характеризуються великою системою відмінкових парадигм.

Кількісні числівники змінюються за відмінками, а **порядкові** за відмінками, родами й числами.

У системі кількісних числівників можна виділити групу числівників, що мають особливі форми тільки називного — знахідного відмінків: збірні, деякі неозначено-кількісні (*багато, небагато, мало, чимало, немало*) та окремі дробові числівники (*півтора, півтори, півтораста*). У інших відмінках числівники *півтора, півтори, півтораста* не змінюються; переходять на систему відмінювання власне кількісних числівників усі збірні числівники, крім *обоє*.

Власне кількісні числівники і дробові числівники та деякі неозначено-кількісні (*кільканадцять, стонадцять, кількадесят, кількасот*) виступають у формах усіх відмінків. Можна виділити кілька типів відмінювання їх.

1. Числівники **один, одна, одно** (одне) відмінюються як займенники **той, та, те**. У непрямих відмінках їхні закінчення збігаються із закінченнями прикметників твердої групи (крім родового й орудного відмінків жіночого роду): одного, одних.

2. Числівники **два, три, чотири** в непрямих відмінках мають однакові закінчення (крім знахідного й орудного): двом, трьом.

3. Числівники від **п'яти до тридцяти**, а також від **п'ятдесяти до вісімдесяти** та **кільканадцять, стонадцять, кількадесят** становлять один тип відмінювання. У складних числівниках змінюється тільки друга частина: одинадцятьма, п'ятдесятьох.

4. Числівники **сорок, дев'яносто, сто** в непрямих відмінках мають флексію -а: (на) сорока, ста одному, дев'яноста трьох.

5. Складні назви **сотень двісті, триста... дев'ятсот** змінюються в обох частинах: двомстам, чотирмастами.

6. Числівники **тисяча, мільйон, мільярд, нуль** відмінюються як іменники в однині: тисяча — за системою відмінювання іменників I відміни мішаної групи; мільйон, мільярд — як іменники II відміни твердої групи; нуль — як іменники II відміни м'якої групи.

7. **Дробові** числівники відмінюються в обох частинах; чисельникове слово змінюється як кількісний числівник, а знаменникове — як порядковий номер: одна

друга, одної другої, одній другій, одну другу, однією (одною) другою, (на) одній другій. Керований іменник при цьому не змінюється: дві треті гектара, двом тре тім гектара, двох третіх гектара, дві треті гектара, двома третіми гектара, (на) двох третіх гектара.

8. З усіх **збірних** числівників повну систему відмінкових форм має слово *обоє*, що змінюється як числівник два: обоє, обох, обом, обох і обоє, обома, (на) обох.

За цим же типом відмінюються **неозначено-кількісні** числівники *кілька, декілька і багато, небагато*, якщо вони поєднуються з іменниками, які означають конкретні предмети, що підлягають лічбі: багато днів, багатьох днів, багатьом дням, багато днів, багатьма днями, (по) багатьох днях.

У **складених кількісних числівниках** відмінюється **кожне слово**: сто п'ятдесят вісім, ста п'ятдесяти восьми (вісьмох), ста п'ятдесяти восьми (вісьмом) і т. д.

Порядкові числівники відмінюються за відмінками, родами і числами. Числівник третій відмінюється, як прикметник м'якої групи, усі інші порядкові числівники відмінюються, як прикметники твердої групи.

У складених порядкових числівниках відмінюється тільки останнє слово: двісті п'ятдесят сьомий.

У назвах дати іменник при числівнику ставиться в родовому відмінку: сьомого січня, перед двадцять другим лютого (За М. Плющ).

Загадки

- *Відгадайте загадки. Яка частина мови в них переважає? Запишіть кілька загадок на вибір.* Визначте відмінок числівників.

1. Дванадцять орлів, п'ятдесят дві голки, триста шістдесят п'ять шпаків в одне гніздо залізли (місяці, тижні, дні року, рік). 2. Двоє рідних дітей межа переділила (очі). 3. Два брати рідні: одного всі бачать, але не чують, другого всякий чує, але не бачить (блискавка і грім). 4. Один лле, другий п'є, третій росте (дощ, сонце, трава). 5. Сто один брат, усі в один ряд разом зв'язані стоять (паркан). 6. У двох матерів по п'ять синів, одне ім'я у всіх (руки і пальці). 7. П'ять, п'ятнадцять, без двох двадцять, сорок чотири, три і п'ятнадцять (сто).

Пам'ятка

Збірні числівники можуть уживатися з іменниками:

- 1) назвами осіб чоловічої статі: троє сусідів;
- 2) середнього роду: четверо малят;
- 3) із займенниками ми, ви, вони: нас було п'ятеро;
- 4) назвами парних предметів: двоє саней;
- 5) збірні числівники не сполучаються з іменниками жіночого роду.

Самостійна робота

- *Запишіть цифри словами — кількісними і (де потрібно) збірними числівниками; поставте в потрібній відмінковій формі іменники, розкриваючи дужки.*

2 (день, кімната, вікно, ножиці); 3 (звук, троянда, двері, село), 10 (дзвінок, жінка, ложа, сани), 12 (ріка, маля, калина, граблі).

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Глибше опрацювати теоретичні відомості.
2. Підібрати приклади на складні випадки узгодження й відмінювання числівників і записати їх.

Фото конспектів присилати на електронну пошту irinanikolaevna1977@ukr.net

УРОК № 34

Тема: Контрольна робота . Морфологічна норма

Пройти тестування за посиланням
<https://vseosvita.ua/test/start/evv198>